



14/12/2015

Tilvenningsperioden i barnehagen

- **En kvalitativ studie om fire pedagogers tanker og erfaringer om tilvenningsperioden i barnehagen**

Marte Dale
HØGSKULEN I VOLDA

Forord

Denne bacheloroppgaven er en del av studieprogrammet *Barnehagelærerutdanningen* ved Høgskulen i Volda. Oppgaven er et selvstendig, individuelt og empirisk forskningsarbeid, og tar for seg en sentral problemstilling knyttet til barnehagelæreryrket. Jeg har valgt å skrive om tilvenningsperioden i barnehagen. Hensikten med oppgaven er å finne ut hvordan man skaper en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen.

Å skrive denne oppgaven har vært krevende, men lærerikt. Jeg retter en stor takk til mine informanter for at de stilte opp i denne studien, for at de gjorde den mulig å gjennomføre. En stor takk går også til veilederen min Kristin Gangstad for god støtte, veiledning og gode tilbakemeldinger. Til slutt en stor takk til familien min.

Ålesund, 14.12.15

Sammendrag

Hensikt og bakgrunn: Jeg har sett nærmere på tilvenningsperioden i barnehagen. Årsaken til det er at jeg ønsker å jobbe med de aller yngste barna når jeg er ferdig utdannet. Jeg må derfor ha kunnskaper om hvordan jeg kan gjøre tilvenningsperioden til en god opplevelse for barna. Jeg er interessert i barnas første møte med barnehagen, og vil undersøke hvordan pedagogisk leder legger til rette for en god tilvenning for de yngste barna. Jeg kom frem til følgende problemstilling for denne studien: «*Hvordan legge til rette for en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen?*»

Metode: Jeg har valgt å bruke intervju som metode. Intervju er en kvalitativ forskningsmetode, og ble valgt fordi jeg var ute etter informantenes tanker og meninger om temaet. Jeg har intervjuet fire førskolelærere som arbeider i to forskjellige kommuner. Jeg har gjennom dette studiet fått innblikk i informantenes tanker og meninger om tilvenningsperioden i barnehagen.

Troverdighet: Studiets troverdighet henger sammen med hva den som undersøker gjør rede for i eget forskningsarbeid. I denne oppgaven har jeg forsøkt å få med hele prosessen, alt jeg har gjort, hvordan jeg har gjort det og hvorfor.

Funn: Informantene viser at de har kunnskap gjennom beskrivelser av sine tanker og meninger om tilvenningsperioden i barnehagen, hvor mye av det sammenfaller med teori om tema.

Konklusjon: Funnene jeg har gjort samsvarer i høy grad med teorien jeg har valgt om emnet. Det å være tilgjengelig og vise omsorg for barnet har sammenheng med barnets trygghet. Tilknytningen mellom barn og personal er viktig for barnets trygghet. Trygghet er viktig for at barnet skal ha en god tilvenningsperiode, hvor bruk av primærkontakt og gruppedeling kan være med på å skape denne tryggheten. God kommunikasjon med foreldrene er med på å skape denne tryggheten både for barnet og for foreldrene.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
1 Innledning	5
2 Kunnskapsgrunnlag.....	7
2.1 Tilknytning	7
2.1.1 Trygg base og emosjonell tilgjengelighet.....	8
2.1.2 Trygg og utrygg tilknytning	9
2.1.3 «Verden i små doser»	10
2.1.4 Overgangsobjekt.....	11
2.2 Primærkontaktordning	11
2.3 Foreldresamarbeid	12
3 Metode	14
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	14
3.2 Valg av metode	14
3.3 Utvalg og presentasjon av Informanter	15
3.4 Forberedelse og gjennomføring av intervju.....	16
3.5 Analyse	17
3.5.1 Transkriberingen.....	18
3.5.2 Analyseprosessen	18
4 Etske vurderinger, validitet og reliabilitet	20
4.1 Utvalg av informanter og samtykkeerklæring	20
4.2 Konfidensialitet	20
4.3 Relabilitet, validitet og generalisering.....	21
5 Presentasjon av funn	22
5.1 Generelt om tilvenning	22
5.2 Tilknytning	23
5.3 Primærkontaktordning	24
5.4 Foreldresamarbeid	24

5.5	Utfordringer i tilvenningsperioden	25
6	Drøfting	27
6.1	Generelt om tilvenning	27
6.2	Tilknytning	28
6.3	Primærkontaktordning	29
6.4	Foreldresamarbeid	30
6.5	Utfordringer i tilvenningsperioden	31
7	Konklusjon	33
8	Litteraturliste	34
	Vedlegg	36
	Vedlegg 1: Intervjuguide	36
	Vedlegg 2: Samtykkeerklæring	38

1 Innledning

Jeg har valgt «tilvenning i barnehagen» som tema for min bacheloroppgave. Jeg er interessert i barns første møte med barnehagen, og vil undersøke hvordan pedagogisk leder legger til rette for en god tilvenning for de yngste barna. Jeg vil derfor fokusere på barn i alderen 0-2 år. Jeg har valgt dette temaet fordi jeg ønsker å jobbe med de aller yngste barna når jeg er ferdig utdannet. Jeg må derfor ha kunnskaper om barns første møte med barnehagen og hvordan man kan sikre en god og trygg overgang for dem. Jeg håper å finne ut hva jeg kan gjøre for at denne overgangen skal bli en positiv opplevelse for barna. I dette prosjektet vil tilvenningsperioden være barns første uker i barnehagen.

Barna er yngre når de begynner i barnehagen nå enn noen gang. I 2004 gikk 56 020 barn i alderen 0-2 år i barnehagen, og bare 22 721 av barna var i alderen 0-1 år. Per 2014 går hele 99 999 barn i alderen 0-2 år i barnehagen, hvorav 43 290 er i alderen 0-1 år. Dette vil si at antallet barn i barnehagen i disse aldersgruppene har doblet seg de siste 10 årene (SSB, 2014). Dette kan bety at det er større utfordringer i tilvenningen nå enn for noen år siden. Det er flere barn til tilvenning, noe som krever mye av personalet i barnehagen. Barna er yngre enn tidligere, og dette stiller større krav til personalets kunnskaper om de minste barna og deres behov

Abrahamsen (2015) sier at barnas tidlige relasjonserfaringer har stor betydning for deres senere sosiale og emosjonelle utvikling. Barna har sine primære tilknytningspersoner, og i tillegg til disse utvikler små barn som regel også sekundære tilknytningspersoner, blant annet i barnehagen. Det er krevende for et lite barn å starte i barnehagen. Barnet går gjennom en form for både avvenning og tilvenning fra det å være hjemme til å være borte fra alt det kjente uten de nærmeste omsorgspersonenes støttende nærvær (Abrahamsen, 2015). Barna befinner seg i nye omgivelser, med nye og så å si ukjente omsorgspersoner. Overgangen fra hjem til barnehage berører foreldrene og personalet i barnehagen også. Foreldrene skal kanskje levere fra seg barnet sitt til noen andre for første gang, og de ansatte i barnehagen får endring i barnegruppen og nye foreldre å forholde seg til (Drugli, 2011).

På bakgrunn av hva jeg har presentert innledningsvis har jeg kommet frem til følgende problemstilling for denne studien: *«Hvordan legge til rette for en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen?»*

Tilvenning i barnehagen er et stort tema. På grunn av omfanget på oppgaven, og med problemstillingen tatt i betraktning, har jeg gjort flere avveininger for å avgrense oppgaven. Jeg har valgt å se på bruk av primærkontakt og viktigheten av foreldresamarbeidet i tilvenningsperioden, men jeg har lagt hovedvekt på tilknytning mellom barn og personal. Dette valget tok jeg fordi faglitteraturen også har lagt hovedvekt på tilknytning. Ut i fra problemstillingen er jeg ute etter hvordan vi kan gjøre tilvenningen god for barna, ikke for foreldrene, selv om foreldresamarbeidet er viktig i denne prosessen også. Derfor vil det være det som er viktig i forhold til barna jeg har valgt å legge vekt på når det gjelder foreldresamarbeidet under tilvenningsperioden.

Jeg starter med å presentere teorigrunnlaget for oppgaven. I kapittel tre vil valg av metode bli presentert og begrunnet. I neste kapittel vil jeg fortelle litt om etiske betraktninger og validiteten og reliabiliteten til oppgaven. I kapittel fem vil jeg presentere funnene mine, og i det neste kapittelet blir funnene drøftet opp mot teorien i kapittel to. Helt til slutt finner du konklusjonen.

2 Kunnskapsgrunnlag

I dette kapitlet vil jeg se nærmere på hva teori sier om tilvenning i barnehagen. Det jeg fant ut når jeg startet å lese faglitteratur om emnet, var at en god tilvenningsperiode har sammenheng med tilknytning mellom personalet og barnet. Derfor vil teori om tilknytning ta stor plass i denne oppgaven. Under tilvenningen i barnehagen kreves det et samarbeid mellom barnehage og foreldre, derfor vil foreldresamarbeid også være et relevant tema for oppgaven. Først gjør jeg rede for hva tilknytning er, deretter hva som kjennetegner en god tilknytning. Jeg ser videre på bruk av primærkontaktordning i barnehagen og til slutt ser jeg på foreldresamarbeidet i tilvenningsperioden.

Det er mye aktuell teori innenfor temaet tilknytning, men på grunn av omfanget på oppgaven har jeg valgt å fokusere på Donald Winnicotts, Mary Ainsworths og John Bowlbys forskning på temaet. Av nyere forskning har jeg forholdt meg til forfatterne May Britt Drugli (2011) og Gerd Abrahamsen (2010 & 2015).

2.1 Tilknytning

Tilknytningsteori sier noe om hva mennesker trenger for å kunne utforske og vokse på en sunn måte ut fra sine evner og forutsetninger. Det handler om hva som må være til stede for at barnet skal kunne få et sunt liv både i mellommenneskelige relasjoner, og i det miljøet det møter (Abrahamsen, 2015). Smith (2013) skriver at tilknytning handler om barnets følelsesmessige binding til personene som gir omsorg. Ifølge Tholin (2013) er omsorgsbegrepet er vanskelig å definere, men synonymer til omsorg kan være å sørge for, ta vare på eller å vise omtanke. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver sier at barnehagens primær oppgave er å gi omsorg og nærhet til barna. Barna har rett på nærhet og omsorg ut i fra alder og individuelle forutsetninger. Barna skal møtes med lydhørhet, innlevelse og vilje til samspill (Kunnskapsdepartementet, 2011).

Tilknytning kan ses på som et emosjonelt bånd som knytter barnet til en eller flere personer sier Askland og Sataøen (2013). De mener at tilknytning er en form for selvopplevelse som reguleres av følelser overfor andre. Slik jeg tolker det handler det om fysisk nærhet, trygghet og gjensidige opplevelser mellom andre og seg selv. Det som kjennetegner en vellykket tilknytning er at barnet forsøker å holde fast på nærhet til tilknytningspersonene, og blir urolig

når denne nærheten trues. Tilknytningspersonene blir en trygg base for barnet, som det kan finne tilbake til og bruke i utforskingen av verden rundt (Askland & Sataøen, 2013). Bæring av barnet, mye fysisk og psykisk nærhet er viktig for å fremme en god tilknytningsprosess, sier Drugli (2011). Stortingsmelding nr. 41 om kvalitet i barnehagen sier at kvaliteten på barnehagetilbudet er helt avgjørende for barnets trivsel og utvikling. Det omfatter både kvaliteten på relasjoner mellom ansatte og barn, kompetansen de ansatte innehar, fysiske omgivelser og antallet barn per ansatt. Kvaliteten på samspillet mellom personal og barn har betydning for barnets læring (Kunnskapsdepartementet, 2009). Her ser vi at kvaliteten på relasjonen mellom ansatte og barn er avgjørende for kvaliteten på barnehagetilbudet.

Ifølge Abrahamsen (2015) er tilknytningsatferd all form for handling som har som formål å oppnå og beholde tilknytningspersonenes nærhet og kontakt. For de yngste barna er de vanligste formene for tilknytningsatferd gråt, rekke hendene, strekke mot eller søke med blikket. Dersom barnets primære omsorgsgiver ikke er tilgjengelig, trenger barnet erstatningspersoner som følelsesmessig kan være tilstede for barnet. Disse må se barnet, hvilke behov det har og svare på disse behovene på en passende måte (Askland & Sataøen, 2013). På en småbarnsavdeling i barnehagen vil personalet være disse erstatningspersonene.

2.1.1 Trygg base og emosjonell tilgjengelighet

John Bowlby har gjort studier om tilknytning mellom foreldre og barn. Han regnes som grunnleggeren av tilknytningsteorien. Han var opptatt av barnets nære relasjoner til omsorgsgivere, og foretok observasjoner av hvordan barn reagerte under separasjon fra foreldrene (Abrahamsen, 2015).

Bowlby skiller mellom tilknytningsatferd og varig tilknytning. Han mener at tilknytningsatferden kan vises overfor mange mennesker, mens varig tilknytning skjer med de nærmeste personene. Vi skiller derfor mellom primære og sekundære tilknytningspersoner (Askland & Sataøen, 2013). Bowlby (1988) sier at det er vanlig at barnet foretrekker den primære omsorgsgiveren, vanligvis moren, når det har behov for trøst eller støtte. Når denne personen ikke er tilgjengelig må barnet klare seg med en sekundær omsorgsgiver. Jeg tolker det slik at barnet på denne måten viser at det selv er aktivt i prosessen med å danne ulike relasjoner til forskjellige mennesker. Bowlby (1988) har arbeidet ut ifra Ainsworths forskning

og mener at den «trygge basen», som tilknytningspersonene representerer, bidrar til en stadig økende grad av barns selvstendighet, for eksempel gjennom utforsking av omgivelsene. Han mener at omsorgsgiverne representerer en trygg base for barnet, som det kan bruke som utgangspunkt for å utforske verden. Barnet vet at det kan returnere til den trygge basen og være velkommen når det kommet dit. I den trygge basen blir barnet tatt vare på både fysisk og emosjonelt, trøstet og beroliget hvis det har behov for det. Slik jeg leser dette mener Bowlby (1988) at barnet må erfare gjennom gjentatte opplevelser at det alltid kan vende tilbake til den trygge basen for trøst, hjelp og oppmuntring uten å bli avvist, for at barnet skal kunne gå ut i verden og undersøke. Abrahamsen (2015) sier at omsorgspersonene ikke bare skal trøste og hjelpe, med de skal også stimulere til utforsking og lek. Det bør være en balanse mellom utforskingstrangen og behovet for nærhet, det er da den trygge basen fungerer best.

Emosjonell tilgjengelighet innebærer at tilknytningspersonene kan nås både fysisk og emosjonelt gjennom gjensvar og nær kontakt. Barnet bør ha gjentatte opplevelser av slik nærhet og tilgjengelighet, det gjør barnet trygg på at omsorgspersonene er der for dem, selv om det beveger seg litt vekk fra dem i utforsking og lek. Bowlby mener at tryggheten barnet har til sine omsorgspersoner og til det kjente, gir det nødvendige grunnlaget for at barn skal være trygge nok til å utforske det ukjente (Abrahamsen, 2015).

2.1.2 Trygg og utrygg tilknytning

Mary Ainsworth var en av Bowlbys mangeårige og kanskje mest verdifulle samarbeidspartnere. Hun var utdannet psykolog fra USA, og samarbeidet vokste frem gjennom deres felles interesse for hva som styrer barnets utvikling mot sunnhet eller dysfunksjon. Hun hadde stor interesse for individuelle forskjeller hos barn (Abrahamsen, 2015).

Ainsworth utviklet begrepene trygg og utrygg tilknytning. Barna med en trygg tilknytning viser at de stoler på at omsorgspersonene er tilgjengelig for dem, og at de vil få trøst når de trenger det. Barnet har gjentatte erfaringer over tid med sensitiv omsorg fra tilknytningspersonene, og de fungerer som en trygg base for barnet når det har behov for trøst eller støtte (Drugli, 2011). I noen tilfeller er ikke samspillet mellom barn og omsorgsperson preget av sensitivitet og forutsigbarhet, og da vil tilknytningsrelasjonen bli utrygg. En utrygg

tilknytning til omsorgsgiver kan føre til at barna får vansker med å hengi seg til en rolig utforskning av omgivelsene, fordi de ikke kan stole på at det er noen der for dem om de skulle ha behov for det (Drugli, 2011).

2.1.3 «Verden i små doser»

Donald Woods Winnicott var en engelsk teoretiker og barnelege. Han tilhørte objektrelasjonsteoretikerne og brukte i stor grad observasjoner fra egen praksis som grunnlag for teorien sin (Abrahamsen, 2010). Tilknytningsteorier henger tett sammen med objektrelasjonsteorier ifølge Askland og Sataøen (2013), og jeg har derfor inkludert teori om objektrelasjoner i denne studien.

Winnicott mente at barnas verden måtte holdes oversiktlig og i samsvar med barnets modenhet og alder, slik at de daglige opplevelsene ikke skulle bli for overveldende og forvirrende. «Verden i små doser» handler om at omverdenen og dens utfordringer skal presenteres i små og passelige doser for de yngste barna (Abrahamsen, 2015). Bruk av avledning eller å sette i gang aktiviteter for barna så snart foreldrene er gått, kan ødelegge utgangspunktet for en slik effekt. Barna tvinges da til å være i de voksnes tempo. Barnet må få tid til å fordøye det som skjer med det, dette er viktig for motivasjonen og konsentrasjonen til barnet i utforskning og lek (Abrahamsen, 2010). Slik jeg leser det mener Abrahamsen (2010) at de voksne må innstille seg på å være i barnas tempo og respektere måten de takler overgangen fra foreldrenes omsorg til personalets omsorg. Vi må gi de «Verden i små doser» som Winnicott kaller det. Dosene må også være store nok til at verden gradvis utvides for barna, slik at gleden over utforskinger og det å ta en del i barnefelleskapet kan stimuleres og holdes ved like mener Winnicott (Abrahamsen, 2010).

Abrahamsen (2015) sier at omsorgspersonene må forenkler det som skjer slik at barn kan fordøye det i sitt tempo og på en gradvis måte. Dette gjør mange omsorgspersoner uten å tenke over det, fordi de klarer å identifisere seg med barnet. Winnicott understreker at nye erfaringer for barnet ikke bør sammenfalle med noe annet helt nytt. Jeg tolker det slik at barnet bør slippe å gå gjennom flere store endringer samtidig, som for eksempel å begynne i barnehagen for første gang, samtidig som det går gjennom en overgang fra amming til å drikke melk fra flaske. I slike og lignende situasjoner trenger ikke barnet nye utfordringer,

men de trenger ekstra omsorg (Abrahamsen, 2015). Evnen til å tolke barnas kroppsspråk kombinert med integrert kunnskap er et godt utgangspunkt når barn og foreldre trenger hjelp og støtte i overgangen fra hjem til barnehage (Abrahamsen, 2015).

2.1.4 Overgangsobjekt

Et overgangsfenomen er det at barnet bruker handlinger med egen kropp for å skjerme seg mot de ytre realitetene, for eksempel når de sutter på fingrene. Etter hvert gir barnet bestemte objekter «sjel» og søker ting som kan gi assosiasjoner til den tapte omsorgspersonen (Askland & Sataøen, 2013). Winnicott mener at barnas bruk av overgangsobjekter er en kreativ måte for de å beherske atskillelsen fra omsorgspersonene. Overgangsobjekt kan være suttekluter, kosedyr, smokk etc. Bruk av disse kan hjelpe barna å bygge en bro mellom opplevelsen av å være på egenhånd og det å være nær foreldrenes kropp, varme og lukt mener han (Abrahamsen, 2015). Det varierer hvor lenge barnet holder på overgangsobjektet og hva et overgangsobjekt kan være. Minnet om objektet kan etter hvert være nok for barnet, og det trenger derfor ikke lengre selve overgangsobjektet (Askland & Sataøen, 2013).

Barnet finner trøst og beroligelse i overgangsobjektet i overgangssituasjoner. Det hjelper de når de skal sove, når de slår seg, når de er lei seg eller har det vondt, og når fraværet av omsorgspersonene oppleves som vanskelig og tungt. Overgangsobjektene minner barna på det som ikke er tilstede, men som likevel finnes. Det fyller det tomrommet som oppstår for barnet når omsorgspersonene ikke er tilstede (Abrahamsen, 2010). Min tolkning ut fra teoriene er at overgangsobjektet er viktig for barnet når det starter i barnehagen. Det skaper en trygghet for barnet som det kan ta i bruk når det har behov for det.

2.2 Primærkontaktordning

Primærkontaktmodellen ble innført i mange norske barnehager i 1990-årene, for å sikre nære relasjoner mellom barn og personalet. Det blir brukt i varierende grad i barnehager i dag (Drugli, 2011). Bruk av primærkontaktordning fremmer tryggheten for barnet, fordi de vet hvem som er «deres» voksne på avdelingen mener Lind (1990) vist til i Drugli (2011). De ulike primærkontaktene har ansvar for sitt utvalg med barn på avdelingen og går bevisst inn for å etablere god kontakt med de når de starter i barnehagen. Når personalet kan konsentrere seg spesielt om enkelte barn og ikke alle barna, er sannsynligheten større for at det utvikles en

god og nær relasjon mellom barn og personalet (Drugli, 2011). Personalet har et særlig ansvar for et mindre antall barn, dette gjør det overkommelig å følge tett med på hva disse barna gjør og når de trenger hjelp og støtte. Det fører også til større trygghet for barnet. Drugli (2011) sier at barnet vet at primærkontakten er der hvis det trenger det, noe som skaper trygghet og ro til å utforske og lære. Bruk av primærkontaktordning er av særlig betydning for de barna som har en utrygg tilknytning til sine foreldre. Primærkontakten kan bli en trygg base for barnet, som det kan støtte seg til ved behov. Om barnet ikke opplever denne tryggheten i like stor grad hjemme, opplever barnet det i hvert fall i barnehagen (Drugli, 2011).

I temaheftet om de minste barna i barnehagen refererer Sandvik (Kunnskapsdepartementet, 2006) til Abrahamsen (1997) som hevder at barnet anses å være født med anlegg for tilknytning; suging, klynging, smil og gråt. For å bli trygg vil barnet knytte seg til en eller flere voksne. Denne tilknytningspersonens trygghet fungerer som en base for barnet, som det kan vende tilbake til når de etter hvert utforsker omgivelsene. Hun sier at faste tilknytningspersoner i barnehagen kan sikre barna muligheten for trygg tilknytning til minst en av de voksne. Gjennom dette arbeidet kan tilknytningspersonen bli godt kjent med akkurat disse barna, og lettere tolke og forstå barnas behov og måter å kommunisere på. Dette vil føre til større trygghet for barna. Ut i fra dette tenker jeg at primærkontaktordning er viktig for tryggheten til barnet i tilvenningsperioden.

2.3 Foreldresamarbeid

Foreldre som skal ha barn i barnehagen for første gang vil som oftest være usikre på hvordan de bør takle overgangen. Ifølge Drugli (2011) vil noen oppleve det som smertefullt å overlate barnet til noen andre. De kan, uten å selv å tenke over det, vise dette tydelig overfor barnet og personalet. Foreldrene trenger støtte slik at de får anerkjent sine følelser og eventuelt få hjelp til å takle dem. Det er viktig med en god dialog med foreldrene for å sørge for at deres følelser ikke påfører barnet vansker når det skal tilpasse seg i den nye barnehagen (Drugli, 2011).

Noen foreldre tror at det forventes både av de og barnet at overgangen skal gå helt smertefritt, og da må vi hjelpe de til å se at dette er en vanskelig og krevende prosess, spesielt for barnet, som kanskje strever med å tilpasse seg denne overgangen (Drugli, 2011). Drugli (2011) sier at det er viktig med en god dialog i tilvenningsperioden, hjelpe hverandre å fange opp barnets reaksjoner og eventuelt i større grad ta hensyn til dem. Her må barnehagepersonalet tørre å gå litt tettere inn på foreldrene, selv de som ikke inviterer til dette. Man må lytte til foreldrene og

finne ut hva foreldrene trenger av informasjon og kontakt i tilvenningsperioden. Personalet må håndtere både barnets og foreldrenes behov i denne sårbare overgangsfasen, og dette kan noen ganger by på utfordringer. Drugli (2011) mener at åpen kommunikasjon som oftest er nøkkelen til oppstarten av et godt samarbeid, selv om tematikken noen ganger kan være ømtålig. Jeg forstår det slik at kommunikasjon mellom personalet i barnehagen og foreldrene er viktig i tilvenningsperioden.

3 Metode

I dette kapittelet presenteres valg av metode for oppgaven. Her vil jeg fortelle om hele forskningsprosessen, og begrunne valg jeg har tatt underveis. I dette prosjektet har jeg valgt å bruke kvalitativt intervju som metode. Jeg mener det er hensiktsmessig ut ifra hva jeg er ute etter å finne ut. Jeg vil i dette kapittelet beskrive hva som kjennetegner en kvalitativ metode. Jeg vil begrunne valg av metode og fortelle om hvordan jeg har gått frem for å få tak i mine informaners beskrivelser av sine tanker og erfaringer om tilvenningsperioden i barnehagen.

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Det finnes mange ulike metoder for å skaffe samfunnsvitenskapelig data, men i all hovedsak vil man si det er to hovedtyper: Kvalitativ og kvantitativ metode (Bergsland & Jæger, 2014). Ifølge Bergsland og Jæger (2014) hevder Thagaard (2013, s. 17) at kvantitative metoder vektlegger utbredelse og antall, og at kvalitative metoder går mer i dybden og vektlegger betydning. Kvantitativ metode handler om å finne data om en større mengde, man vil innhente få opplysninger fra et stort antall informanter. Spørreundersøkelse er eksempel på dette. Her vil resultatet være avhengig av antallet informanter. Slik er det ikke ved bruk av kvalitativ forskningsmetode, her går man i dybden og man ønsker å fange opp informantens meninger, kunnskap og erfaringer (Bergsland & Jæger, 2014). Eksempler på kvalitative forskningsmetoder er intervju og observasjon. Det man er interessert i å finne ut ligger i hvordan den enkelte føler, tenker eller handler. Her innhenter man mye data fra færre informanter.

3.2 Valg av metode

Begge metodene har unike fordeler som man kanskje ser. Ved bruk av kvantitativ metode får man innsikt i hva mange informanter mener om det man ønsker svar på, mens med kvalitativ metode går man dypere inn i enkelte informaners meninger og tanker. Dette sier også noe om hvorfor en velger metode ut fra hvilken problemstilling en har. Jeg er interessert i hvordan pedagogisk ledere i ulike barnehager legger til rette for tilvenningsperioden i barnehagen og hva de mener er viktig i tilvenningen for barna. Jeg ønsker å skaffe data om hvordan den enkelte tenker at de handler, og derfor informantens kunnskap, meninger og erfaringer. Etersom kvalitativ metode tar sikte på å skaffe innsikt i dybden, altså ens mening og beskrivelse, ble det kvalitative forskingsintervjuet et naturlig valg for denne oppgaven. Befring (2015) mener at bruk av intervju er relevant når man ønsker noens meninger, tanker,

oppfatninger eller vurderinger. Det består av en samtale mellom forsker som spør og informant som svarer sier han.

Når jeg intervjuer informantene får jeg vite hva de mener de gjør, men ikke hva de faktisk gjør i praksis. Det hadde vært spennende å sett hva som faktisk ble gjort ute i barnehagene i denne perioden. Jeg hadde opprinnelig et ønske om å bruke både observasjon og intervju som metode, noe som hadde vært interessant, men også omfattende. I de fleste barnehager har de tilvenning i august, i denne perioden hadde jeg undervisning på skolen og ikke skrevet ferdig forskningsplanen min enda, derfor ville det vært vanskelig å gjennomføre. Også på grunn av omfanget på oppgaven må jeg holde meg til en metode. Jeg ønsker å finne ut hvordan pedagogiske ledere legger til rette for en god tilvenningsperiode for barna, men også hva de vektlegger og hvorfor. Derfor har jeg valgt å bruke det kvalitative forskningsintervjuet som metode. Kvale og Brinkmann (2009) skriver at man gjennom det kvalitative forskningsintervjuet får frem betydningen av folks erfaringer og avdekker deres opplevelse av verden.

3.3 Utvalg og presentasjon av Informanter

Etttersom jeg var interessert i å få innsikt i hva pedagoger mener er viktig i tilvenningsperioden i barnehagen, måtte jeg kontakte barnehager med småbarnsavdelinger. Jeg kontaktet ulike barnehager i kommunen og nabokommunen. Jeg tok først kontakt med styrerne i de ulike barnehagene. Gjennom styrerne fikk jeg kontakt med informantene. Jeg har kjennskap til en av informantene mine fra før, men vi har ikke noe nært forhold.

Jeg har valgt å bruke fiktive navn for å bevare deres anonymitet og for å skille de ulike informantene. Informantene har ulik grad av erfaring, men alle arbeider som pedagogisk leder på småbarnsavdeling. Anita er nyutdannet førskolelærer og arbeider som pedagogisk leder på en småbarnsavdeling, Beate er også utdannet førskolelærer og har arbeidet som pedagogisk leder på småbarnsavdeling i fem år. Celine er utdannet førskolelærer og har arbeidet som pedagog og pedagogisk leder i mange år. Dina er nylig utdannet førskolelærer, men har arbeidet som pedagog på dispensasjon og arbeidet i barnehage og med barn i mange år.

3.4 Forberedelse og gjennomføring av intervju

Før jeg kunne gjennomføre intervju med informantene måtte jeg utforme en intervjuguide (Vedlegg 1). Før jeg startet med å utforme intervjuguiden satt jeg meg inn i teori om emnet. Dette opplevde jeg som nyttig for å kunne studere temaet og for å utforme spørsmål til informantene. Jeg brukte mye tid på å utvikle intervjuguiden, for å forsøke å sørge for at jeg hadde et godt grunnlag for å få svar på problemstillingen min. Jeg har utviklet åpne hovedspørsmål for å ikke miste informantens erfaring og opplevelse. I tillegg har jeg utarbeidet underspørsmål, slik at jeg kan forsøke å sørge for at jeg får vite alt jeg er ute etter. Min intervjuguide er delt opp i kategorier, tanken bak dette var at det kunne gjøre det mer oversiktlig og ryddig til jeg skulle starte analyseprosessen.

Jeg har intervjuet fire pedagogiske ledere, ved ulike barnehager. Jeg tok i bruk intervjuguide når jeg intervjuet informantene. Informantene hadde alle fått vite problemstillingen og tema for oppgaven på forhånd. Jeg ønsket ikke at de skulle forberede seg på hva de skulle svare på spørsmålene, og valgte derfor å ikke gi ut intervjuguiden. I ettertid tenker jeg at det hadde vært en fordel om informantene fikk vite kategoriene i intervjuguiden på forhånd, da ville de hatt litt lengre tid til å tenke seg om. Jeg merket spesielt når jeg stilte spørsmål som omhandlet utfordringer, at informantene trengte tid til å tenke seg om før de svarte.

Jeg holdt semistrukturerte intervjuer, det vil si at jeg tilføyde tillegsspørsmål eller droppet spørsmål fra intervjuguiden underveis om det var nødvendig. Jeg hadde noen hovedspørsmål som jeg spurte, og noen tillegsspørsmål som jeg bare spurte om jeg ikke fikk svar på det jeg lurte på gjennom hovedspørsmålet. Denne formen for intervju kan beskrives som en samtale mellom forskeren og informanten, men der gangen i samtalen er styrt av forskeren (Bergsland & Jæger, 2014). Noe som jeg ser på som en fordel med semistrukturerte intervjuer, er at når en møter informanten får en mulighet til å spørre mer om det som blir sagt. Etter at informanten har svart på et spørsmål, kan en komme med utdypende spørsmål angående det som ble besvart. Slike sider er vanskelige å få frem i kvantitative metoder (Dalland, 2007). Jeg valgte å starte med å stille noen spørsmål om informantene og deres bakgrunn. Dette gjorde jeg for å få en tryggere start på intervjuet. Som Bergsland og Jæger (2014) sier bør intervjueren etablere en atmosfære hvor informanten føler seg trygg nok til å snakke fritt om sine opplevelser og meninger. Det problematiske med bruk av intervju som metode er at informantene ikke kan delta anonymt i studiet. Ifølge Befring (2015) er utfordringen for

intervjueren her å skape en tillitsfull kontakt. Dette for at informanten skal føle seg trygg nok til å komme med sine tanker og meninger.

Intervjuene ble gjennomført hver for seg, ansikt til ansikt, i rom hvor det var liten sannsynlighet for å bli forstyrret. Under ene intervjuet, ble vi forstyrret av en fra personalet i barnehagen som måtte skrive ut noe. Intervjuene ble gjennomført på informantenes respektive arbeidsplasser. Det første intervjuet varte i 24 minutter, det andre i 15 minutter, det tredje i 16 minutter og det fjerde i 14 minutter. Selv om et av intervjuene varte en del lengre enn de andre, ga alle intervjuene et grunnlag for å kunne besvare oppgavens problemstilling. Jeg slettet alle lydopptakene så snart jeg var ferdig med transkriberingen av intervjuet. Jeg hadde satt av god tid til intervjuene, jeg hadde i samtykkeskjema og i kontakt med styrere i barnehagene, sagt at det kunne ta inntil 30 minutter. Dette vil si at ingen av intervjuene ble gjennomført under stress. Jeg tenker det er viktig å skape en rolig og avslappet atmosfære, slik at informanten har mulighet til å ta seg god tid til å tenke gjennom, før de svarer på spørsmålene.

Jeg brukte båndopptaker (mobiltelefon) under intervjuene, dette gjorde jeg for å prøve å sikre at jeg skulle få med meg alt som ble sagt, og for å lettere kunne ta det i bruk i oppgaven min. Når man bare skriver noe ned får ikke man med seg stemningen i det som blir sagt, og da kan det fort misforstås. Mye av kommunikasjonen går gjennom måten man snakker på, ikke bare det som faktisk blir sagt (Høigård, 2013).

3.5 Analyse

Ifølge Bergsland og Jæger (2014) er ikke analysen en isolert prosess som gjøres når datamaterialet ligger klart, men en kontinuerlig måte å jobbe og tenke på under hele forskningsprosessen. Uansett er det vanlig å skille mellom analyser som foregår underveis og de konkrete analysene som gjøres etter at data er samlet inn. I den «egentlige» analysen blir ny data presentert og drøftet i lys av tidligere teoretiske perspektiver (Bergsland & Jæger, 2014).

3.5.1 Transkriberingen

Kvale og Brinkmann (2009) skriver at transkribering er å klargjøre intervjumaterialet for analyse, og at det vil si å gjøre om tale til skriftlig tekst. Når jeg transkriberte intervjuene skrev jeg ned det som ble sagt ordrett. Alt ble oversatt til bokmål, da jeg foretrekker å holde meg til en målform. Jeg tenker at dette også vil være med på å sikre anonymiteten til informantene. Hvilken målform informantenes dialekter ligger nærmest, ser jeg på som irrelevant i denne sammenhengen, da jeg mener at meningsinnholdet ikke gikk tapt under prosessen. Det gjorde studien mer ryddig og forståelig, og arbeidet i analyseprosessen ble mer oversiktlig.

Jeg tok i bruk noen transkripsjonsnøkler i transkriberingen. Jeg transkriberte ordene slik jeg hørte de, og noen av de vil derfor ikke være mulig å finne i en ordbok. Eksempler på dette er «eh» og «ehm». Når informantene brukte tid før de svarte markerte jeg det slik: (kort pause). Latter ble markert på samme måte: (latter). Og om jeg oppfattet nøling ble også det markert slik: (nøling).

3.5.2 Analyseprosessen

Jeg har brukt impresjonistisk analysemetode. Ifølge Befring (2015) vil en impresjonistisk analyse være fornuftig å bruke når materialet er begrenset. Jeg har fire informanter, så mitt materiale kan være litt begrenset. Slik jeg tolker det vil det si at man starter med å lese gjennom datamaterialet, som i mitt tilfelle er transkriberingene, for å få et oversiktsbilde av innholdet. Befring (2015) hevder at man da kan registrere typiske og karakteristiske temaer som kommer fram. Analyseprosessen min startet når jeg var i gang med transkriberingene. Jeg begynte allerede da å se sammenhenger mellom det informantene sa og teori jeg hadde lest. Etter jeg var ferdig med alle transkriberingene og hadde lest over de valgte jeg å legge alt inn i en tabell. Dette ble gjort for å forsøke å skape en god oversikt. Da hadde jeg på rekke hva de ulike informantene svarte på de samme spørsmålene. En av utfordringene her var at ikke alle underspørsmålene ble stilt til alle informantene, fordi de hadde allerede svart på det tidligere.

Når tabellen var ferdig fikk jeg den skrevet ut og jeg studerte og leste over den flere ganger, for å avdekke generelle og spesifikke trekk. Jeg valgte videre å lage en ny tabell, hvor jeg tok

med det viktigste fra informantene for hvert spørsmål. Denne ble skrevet i stikkordsform. Ifølge Befring (2015) vil man kunne ende med et godt empirisk grunnlag for valide tolkninger, vurderinger og slutninger, når gjentatt gjennomgang av materialet blir kombinert med erfaringer fra datamaterialet.

Når begge tabellene var ferdig og studert begynte arbeidet med funnene. Når jeg var i gang med å skrive valgte jeg å lage fiktive navn til informantene mine. Dette virket mer naturlig og jeg tenker at det gjør det mer ryddig. Jeg har valgt å ha med noen direkte sitater fra informantene i oppgaven. Befring (2015) mener at sitater som blir benyttet i selve oppgaven kan gi et mest mulig dekkende uttrykk for innholdet. Han sier at målet er å få frem det typiske og særegne på en sannferdig og valid måte.

4 Etiske vurderinger, validitet og reliabilitet

I dette kapitlet vil jeg ta for meg noen etiske vurderinger jeg har gjort i denne studien. Jeg gjør deretter rede for studiets validitet og reliabilitet.

4.1 Utvalg av informanter og samtykkeerklæring

Jeg valgte i første omgang å forsøke å skaffe informanter som jeg ikke hadde kjennskap til fra før, men prosessen med å skaffe informanter var mye vanskeligere enn jeg først hadde antatt. Derfor tok jeg et valg, noe som innebærer at en av informantene i oppgaven er en jeg kjenner til fra før, men som jeg ikke har et nært forhold til. Denne personen var tilgjengelig for meg, og villig til å delta i studien. Jeg tenker at det kan være både fordeler og ulemper med å benytte seg av informanter man kjenner til fra før. Blant annet kan det være en ulempe om det er noen man har et for nært forhold til, med tanke på objektivitet. En fordel er at når man kjenner til hverandre, kan man lettere oppnå god kontakt under en intervjusituasjon. Dalland (2012) sier at med en åpen intervjusituasjon, er sjansen større for å få spontane, levende og uventede svar.

Dalland (2012) sier at informanten bør få skriftlige opplysninger om tema og studiets formål, og at intervjuer må sørge for at informantene har forstått informasjonen før de skriver under på samtykkeerklæringen. Jeg har levert skriftlig samtykkeerklæring til informantene med informasjon om studiets formål m.m. ([vedlegg 2](#)). Før intervjuet sørget jeg for at informantene har forstått informasjonen før de skrev under.

4.2 Konfidensialitet

Gjennom hele prosessen har jeg forsøkt å sørge for å bevare anonymiteten til mine informanter. Under transkriberingen har jeg utelatt navn, barnehagenavn, bosted og lignende. Alle lydfilene ble slettet etter transkriberingen av intervjuet var ferdig. Som jeg også har påpekt i metodekapitlet valgte jeg å oversette alt til bokmål under transkriberingen. Dette tenker jeg at også kan bidra med å bevare anonymiteten til informantene. Den som deltar i en intervjuundersøkelse har krav på anonymitet, derfor er det viktig at informasjonen oppbevares konfidensielt sier Dalland (2012).

4.3 Relabilitet, validitet og generalisering

Ingen metode er feilfri, derfor er det viktig å være kritisk og reflektere over egne metoder og innsamlingsstrategier. Vi bruker begrepene relabilitet, validitet og generalisering om evalueringen av arbeidet (Bergsland & Jæger, 2014).

Ifølge Befring (2015) gir begrepet relabilitet uttrykk for nøyaktighet og stabiliteten av data. I kvalitative studier kan sviktede relabilitet være upresise og lite objektive datainnsamlingsmetoder. Det kan knyttes til det subjektive skjønnet som kan ligge til grunn for data (Befring, 2015). Det handler om troverdigheten, altså om forskningen utføres på en skikkelig måte. Jeg vil vise til metodekapittelet, her forklares store deler av forskningsprosessen. Jeg har hele tiden strebet etter å fremstille informasjonen jeg har fått gjennom intervjuene på en redelig og nøyaktig måte.

Validitetsspørsmålet handler om forventninger og forutinntatte oppfatninger som kan forstyrre persepsjonen og redusere validiteten av data (Befring, 2015). Ifølge Befring (2015) vil en forsker alltid ha en forut-forståelse som kan påvirke forutsetningene for objektivitet. Man må være en selvkritisk leser og tolker sier han. Jeg har forsøkt å skille mellom mine egne tolkninger og informantenes utsagn. Min forforståelse har påvirket mitt teorivalg, og kan derfor videre ha påvirket konklusjonen på oppgaven. Ifølge Bergsland og Jæger (2014) sier Larsen (2007) at nærhet til feltet kan bidra til å sikre validitet, det kan hindre misforståelser og sikre at innsamlet data er relevant for de spørsmålene man vil ha svar på.

Dalland (2012) hevder at generalisering handler om overførbarhet. Kan tolkningene basert på en undersøkelse gjelde i andre sammenhenger også? Her vil jeg igjen vise til metodekapittelet, hvor jeg har beskrevet store deler av forskningsprosessen, slik at det kan etterprøves i nye studier. Som Sagberg (2014) sier skal det være mulig å etterprøve hvordan en konklusjon er bygd opp. Ettersom dette er en studie med begrenset empiri, er det ikke sikkert at funnene i denne studien vil gjelde i en større sammenheng.

5 Presentasjon av funn

I dette kapittelet presenteres funn fra intervjuene. Jeg har valgt å dele det inn i ulike kategorier. Jeg har hentet ut det som jeg tenker er viktigst i forhold til problemstillingen, og deretter har jeg presentert likheter, det informantene har like tanker om, og det som skiller seg ut.

5.1 Generelt om tilvenning

Når det gjelder tanker om tilvenning og hva som er viktig i tilvenningsperioden har informantene ganske like tanker og meninger. Tryggheten til barna er det viktigste i arbeidet med tilvenningsperioden mener de. Forholdet til foreldrene er også viktig. To av informantene sier at det er lurt å dele barna inn i mindre grupper, og bare en av informantene nevner viktigheten av å gi omsorg. De fikk også spørsmål om hva de føler de lykkes med og hva de føler de bør arbeide mer med i tilvenningsperioden, her svarte alle informantene at det fungerer veldig godt slik de gjør det nå. Trygge voksne, det å se alle barna og å ha en god tilnærming til barna er det informantene mener de lykkes med. Alle nøler litt når jeg spør hva de tenker de bør arbeide mer med. Ingen av informantene svarte spesifikt på dette spørsmålet, men det som går igjen er kommunikasjon, både innad i personalgruppen og med foreldrene. Det informantene sier kjennetegner en god tilvenningsperiode er god kommunikasjon med både foreldre og barn, rolige dager og god organisering.

Anita mener at det å være en trygg voksen og være omsorgsfull er det viktigste i tilvenningsperioden. Hun nevner viktigheten av en god tilknytning mellom personal og barn, og det at noen i personalet har ansvaret for tilvenningsprosessen. I tilvenningsperioden vektlegger hun kontakten med barna og foreldrene. Beate sier at det viktigste er at barna blir trygge og at de har en i personalet som de får ekstra god tilknytning til. Hun forteller at de har ingen aktiviteter som foregår i denne perioden, for at alle skal være tilgjengelig for barnet. Det Beate vektlegger i tilvenningsperioden er tryggheten til barnet og foreldrene. Celine sier også at tryggheten til barna er det viktigste, men nevner også forholdet til foreldrene. Hun forteller at det er viktig at barna får en rolig tilvenning, og at de derfor bruker å dele barna inn i små grupper. Hun sier at det burde være en fast person som tar imot barnet hver dag. Celine vektlegger det å være rolig, og å få god kontakt med barnet og skape tillitt. Forholdet til foreldrene nevner også Dina, som også mener det viktigste er at barna blir trygge, og at det er

en fast voksen som tar imot barnet i tilvenningen. Hun forteller også om bruk av smågrupper i tilvenningsprosessen.

5.2 Tilknytning

Informantene har ganske like tanker om hva som kjennetegner en trygg tilknytning til barnet. Trygge voksne, tilstedeværelse og god kontakt mellom barn og personal er det som går igjen. Alle sier at barna får bruke sine overgangsobjekter: smokker, kosekluter, kosebamser og slikt under tilvenningsperioden. De starter med en gradvis avvenning når de føler barnet er trygg nok til det. Anita sier:

«De glemmer det litt også, etter hvert, når de blir trygge, så på en måte kan de legge det fra seg. Og du merker at liksom, det er alt i fra en uke til en måned de bruker på det da. Men vi har en som er tre dager i barnehagen her, også er han to dager i en annen barnehage. Så han, der merker du hvor viktig det er for han og ha den kosen og smukken, fordi det er han sin trygget. Det er det tryggeste han har med seg når han kommer i barnehagen liksom.»

Anita forteller at omsorg og inkludering kjennetegner en god tilknytning mellom personal og barn. Hun sier at det er viktig å få barna inn i leken og at repetisjon og rutiner skaper trygghet. Beate beskriver en trygg tilknytning mellom voksen og barn:

«Da må det være at du ser at barnet kan komme og sette seg, om det så er tre sekund på fanget ditt for å så gå videre. Men altså, de følger med at du er der, og de vet at de kan komme. Ikke at de sitter på fanget ditt hele dagene. Det er liksom sånn, at du ser at de følger med. De følger med at du er i nærheten. Trenger ikke å. Du har den kontakten. Du trenger ikke si og gjøre så mye, men du ser barnet. Man ser hverandre.»

Celine sier at barnet har behov for tilknytning til en voksen, og at de knytter seg fort til den voksne som tar imot. En trygg tilknytning mellom voksen og barn er preget av tilstedeværelse, ro og trygge voksne sier hun. Dina sier at når barnet smiler, og er trygg, og når det er god kontakt mellom voksne og barn kjennetegner en god tilknytning. Hun forteller videre:

«Det hjelper ikke å strekke ut armene, og si kom til meg, nå skal vi gå å ha det kjekt om du ikke mener det med øynene dine. Du må se barna med hjertet, og du må virkelig ønske å være en viktig person for disse barna. Om du ikke klarer å på en måte jobbe den helt i fra hjertet og helt ut, så får ikke du den kontakten med barna, mener jeg da. Du må virkelig mene det og ville det.»

5.3 Primærkontaktordning

Tre av informantene bruker primærkontakt under tilvenningsperioden. De ser fordeler med bruk av en slik ordning, en av de er også oppmerksom på hva som kan være ulempen med det.

Anita har gruppedeling på avdelingen, og på denne måten en slags primærkontaktordning. Den voksne som har ansvaret for en gruppe barn, har også primæransvar for enkeltbarna i gruppen. Hun sier at bruk av primærkontaktordning sørger for at alle barna blir sett. Beate forteller at de bruker primærkontaktordning, men at dette blir ordnet etter oppstarten. Slik jeg tolker det, mener hun at de ikke kan bestemme hvem barnet får god kontakt med, at det må skje naturlig. Celine sier at de har gruppedeling som primærkontaktordning. De barna som er i gruppen den voksne har ansvaret for, er primærbarna. Hun sier at faste og stabile voksne skaper trygghet for barna, og at dette er viktig, spesielt i tilvenningsperioden. Enkelte knytter seg fort, andre har nærmest separasjonsangst, forteller Dina. Antallet voksne barna har måttet forholde seg til tidligere, kan ha noe å si for hvordan barnet takler å starte i barnehagen. De har også gruppeordning på avdelingen som en slags primærkontaktordning. Dina sier:

«Det positive er jo det at barn knytter ofte nærmere kontakt med en person, enn. De klarer ikke å forholde seg til fire voksne på en gang når de er ett år. Det er det at de blir trygge på den ene, slik at de har noen å søke til når ting blir trist og leit og de trenger trøst, så har de på en måte en som er nærmere.»

Hun tenker at minuset med bruk av primærkontaktordning er om primærkontakten blir syk, spesielt om det skjer tidlig i oppstarten.

5.4 Foreldresamarbeid

Alle informantene mener at god kommunikasjon er viktigst når det gjelder foreldresamarbeidet i tilvenningsperioden. Alle informantene forteller at de har samtaler med foreldrene i forkant og underveis i tilvenningen. I etterkant gjennomføres det oppstartssamtaler

hvor de får tilbakemeldinger fra foreldrene om hvordan de føler tilvenningen er gått. Alle informantene forteller at deres tilvenningsperiode, altså tid foreldrene er sammen med barna i barnehagen, er tre dager. De mener at tre dager med tilvenning fungerer helt fint. De sier at hvor lenge foreldrene er med barna i barnehagen er ut i fra anbefalinger fra barnehagen, og forutsetningene til barnet. Hvordan disse dagene organiseres i de ulike barnehagene er veldig likt. Dina sier: «*Jeg føler at tre dager egentlig er nok. Fordi den adskillelsen kommer før eller siden. Til mer barna er vant med at foreldrene skal være i barnehagen, til verre er det kanskje for noen av de at de skal gå.*»

Jeg forstår det slik at Anita mener at det er viktig å gjøre foreldrene trygge på barnehagen og bli kjent. Beate sier at man må være på samme nivå, og høre på hverandres råd. Celine sier at det er viktig at foreldrene er trygge på de ansatte. Slik jeg tolker det mener Dina at det er viktig å være åpen og at man tørr spørre om man lurer på noe.

5.5 utfordringer i tilvenningsperioden

Når informantene får spørsmål om hva de tenker er den største utfordringen med tilvenningsperioden svarer de veldig ulikt og alle trenger en liten tenkepause. Her ser jeg at tryggheten og tilknytning til barna og foreldresamarbeidet er noe informantene ser på som utfordringer i tilvenningsperioden. Når jeg ser på utfordringer knyttet til foreldresamarbeidet er det utfordringer i forhold til kommunikasjon som går igjen. Når det gjelder utfordringer i forhold til tilknytning til barna så svarer informantene veldig likt. Her også nøler de litt og det er en liten tenkepause før de svarer. Barnas ulike forutsetninger er det som blir sett på som en utfordring. Noen barn trenger mer tid på å bli trygg, og informantene opplever det som utfordrende å få en god tilknytning med de barna tidlig i tilvenningen.

Anita forteller om utfordringer som handler om tilknytning til barna, og barnas trygghet. Hun sier at den største utfordringen må være når barnet ikke er trygg på deg som voksen enda, og foreldrene må på jobb. Beate nevner utfordringer personalet kan oppleve i en hektisk hverdag. Tilvenningsperioden er slitsom og krever mye tålmodighet. I tillegg forteller hun om utfordringer i foreldresamarbeidet. Celine snakker om utfordringer som omhandler organisering og personalet, men som da også handler om tilknytning og tryggheten til barna. Celine sier at det kan være om det er mange barn samtidig på tilvenning, og det å ha nok

voksne tilgjengelig. Hun forteller om viktigheten av å se hvert enkelt barn, hvor hun konkluderer med at det er lite gunstig å ha flere barn på tilvenning samtidig. Dina nevner utfordringer knyttet til foreldresamarbeidet. Mangfoldet av foreldre kan være utfordrende. Hun forteller videre om viktigheten av å bli kjent med foreldrene, for å så få innsikt i deres behov i denne prosessen.

Når det gjelder foreldresamarbeidet nevner to av informantene utfordringer i kommunikasjon med foreldrene. De to andre er inne på dette med at foreldrene kan ha vanskelig med å gå fra barnet, og viktigheten av å bli kjent med foreldrene, for å vite hvordan man støtter de i denne prosessen. Her kommer da også kommunikasjon inn, fordi kommunikasjon mellom personal og foreldre må til for å bli kjent.

6 Drøfting

I dette kapittelet vil jeg drøfte funnene fra de ulike intervjuene som er presentert i kapittel fem, opp mot teori som er belyst om temaet i kapittel to. Her brukes de samme kategoriene som i forrige kapittel.

6.1 Generelt om tilvenning

God kommunikasjon med både foreldre og barn, trygge voksne, rolige dager og god organisering kjennetegner en god tilvenningsperiode ifølge informantene. De har ganske lik oppfatning av hva som er viktig for å skape en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen. Tryggheten til barna er det informantene mener er det viktigste. Dette kan vi se på i sammenheng med Bowlbys (1988) «trygge base» som barnet har behov for, for å være i stand til å utforske verden. I den trygge basen blir barnet tatt vare på, trøstet og beroliget hvis det har behov for det sier han. Slik jeg tolker det innebærer det å skape trygghet for barna også å gi omsorg. Bare en av informantene nevner viktigheten av å gi omsorg, de andre beskriver hvordan de gir omsorg uten å nevne begrepet. Drugli (2011) sier at når barnet har gjentatte erfaringer med sensitiv omsorg fra tilknytningspersonene, vil de fungere som en trygg base for barnet når det har behov for det. Anita nevner viktigheten av en god tilknytning mellom personal og barn. Som Smith (2013) sier handler tilknytning om barnets følelsesmessige binding til personene som gir omsorg. Jeg tenker at tilknytning, barnas trygghet og omsorg henger sammen. Om vi ser tilbake på det Drugli (2011) sier, så vil en trygg tilknytning oppstå når barnet har gjentatte erfaringer med sensitiv omsorg fra tilknytningspersonene.

To av informantene mener det er viktig med gruppedeling under tilvenningen. Dina sier at hun bruker gruppedeling for å skape rolige og trygge omgivelser for barnet. Dette vil skape en roligere hverdag for barnet under tilvenningen, det vil også innebære færre barn og voksne å forholde seg til. Dette kan samsvare med det Winnicott kaller «verden i små doser» som handler om at omverdenen og dens utfordringer bør presenteres i små og passelige doser for de yngste barna (Sitert i Abrahamsen, 2015). Slik jeg ser det ut i fra teorien vil man ved bruk av gruppedeling, sørge for at barna slepper å forholde seg til for mange nye mennesker på en gang, samtidig som det går gjennom tilvenningen i barnehagen. Dette gjelder også det Beate sier om aktiviteter under tilvenningsperioden, hun forteller at de ikke har noen aktiviteter som foregår på denne tiden, fordi alle skal være tilgjengelig for barnet. Abrahamsen (2015) viser

til Winnicott som sier at nye erfaringer ikke bør sammenfalle med noe annet nytt. Jeg tolker dette, slik som Beate sier, at det ikke bør være mye aktiviteter i barnehagen på denne tiden. Hovedfokuset bør være tilvenningen, som Celine sier er det viktig at barna får en rolig tilvenning.

Forholdet til foreldrene blir også nevnt når informantene skal fortelle hva som skaper en god tilvenningsperiode for barna. Dette samsvarer med teorien som viser viktigheten av foreldresamarbeidet i tilvenningsperioden. Slik jeg ser det mener Drugli (2011) at god dialog med foreldrene er viktig i tilvenningsperioden. Både for å fange opp barnas reksjoner og for å støtte dem, men også for å støtte foreldrene.

6.2 Tilknytning

Informantene har ganske like tanker om hva som kjennetegner en trygg tilknytning til barnet. Trygge voksne, ro, tilstedeværelse og god kontakt mellom barn og personal er det som går igjen. Jeg vil vise til et sitat fra Beate (s. 23), hvor hun beskriver en trygg tilknytning mellom voksen og barn. Hun beskriver her hvordan personalet kan være det som Bowlby (1988) kaller en «trygg base» for barnet, det å være tilstede og tilgjengelig når barnet har behov for det. Hun ser at barn som har en trygg tilknytning ikke har behov for den nærheten hele tiden, at det viktigste er å være tilgjengelig. Som Bowlby (1988) sier handler det om at barnet kan returnere til den trygge basen og være velkommen når det har behov for det. Slik jeg ser det sammenfaller dette med det Ainsworth (Siteret i Drugli, 2011) sier kjennetegner en trygg tilknytning. Barn med trygg tilknytning har ikke behov for den nærheten hele tiden, de stoler på at omsorgspersonene er tilgjengelig om de trenger trøst eller omsorg. Som jeg sa innledningsvis er dette med tilgjengelighet noe alle informantene nevnte om tilknytning til barna. Trygge voksne ble også nevnt av informantene i denne sammenhengen. Jeg tolker dette som at de voksne må være trygge for å kunne representere Bowlbys (1988) «trygge base» for barna.

Dina forteller at trygghet og god kontakt mellom voksen og barn kjennetegner en god tilknytning. Jeg vil vise til et sitat fra henne (s. 24) om kontakt med barna. Hun sier at man må virkelig ønske å være en viktig person for disse barna, og jobbe fra hjertet og helt ut. Hun sier vi må vise det med øynene for å få den gode kontakten med barna. Jeg tenker at dette handler

om viktigheten av personalets rolle i relasjonen til barnet. Det at man må ha et virkelig ønske om å få god kontakt med barnet, og at det da vil utvikle seg til en god tilknytning.

Abrahamsen (2015) viser til Bowlby som sier at det er viktig å være emosjonelt tilgjengelig for barna. Det innebærer at tilknytningspersonene kan nå både fysisk og emosjonelt gjennom gjensvar og nær kontakt. Slik jeg tolker det vil det med emosjonell tilgjengelighet og det å ha et inderlig ønske om å være en viktig person for barnet henge sammen.

Ifølge informantene får barna bruke sine overgangsobjekter under tilvenningsperioden. Jeg tenker at dette viser at de ser hvor viktig dette er for at barnet skal føle seg trygg under tilvenningen. Som Abrahamsen (2010) sier finner barnet trøst og beroligelse i overgangsobjektet i overgangssituasjoner. Det er barnets måte å beherske atskillelsen fra omsorgspersonene sine på sier Winnicott (Siteret i Abrahamsen, 2015). Jeg vil vise til et sitat fra Anita (s. 23) om barnas bruk av overgangsobjekt. Hun sier at de glemmer det litt etter hvert, når de blir trygge. Hun sier også at det er det tryggeste de har i barnehagen, og påpeker viktigheten av å la barna få ha overgangsobjektene sine. Jeg ser dette i sammenheng med det Abrahamsen (2010) sier om bruk av overgangsobjekt. Hun sier at det hjelper de når de skal sove, når de er lei seg eller har det vondt, og når fraværet av omsorgspersonene oppleves som vanskelig og tungt. Overgangsobjektene minner barna på det som ikke er tilstede, men som likevel finnes. Slik jeg ser det vil barna etter hvert som de blir trygge, ikke lengre ha behov for overgangsobjektene i like stor grad. Dette sammenfaller med det Anita sier om at de glemmer de litt etter hvert, men også det Askland og Sataøen (2013) sier om at «minnet» av objektet etter hvert kan være nok for barnet.

6.3 Primærkontaktordning

Tre av informantene bruker primærkontaktordning under tilvenningen. Den fjerde informanten har primærkontaktordning, men dette blir ordnet etter tilvenningsperioden. Slik jeg tolker det mener hun at barna må selv velge sin primærkontakt. At det må skje naturlig, hvilke av de voksne barnet får best kontakt med. Dette tenker jeg hadde vært spennende å undersøke videre. Burde vi la barna og personalet selv finne ut hvem de oppnår god kontakt med? Jeg tenker at det er noe i det hun sier om at det burde skje naturlig. Om barnet oppnår bedre kontakt med en annen i personalet, kan man ikke bare bytte primærkontakten? Om et av barna ikke oppnår spesielt god kontakt med noen i personalet, hva gjør man da? Jeg vet ikke hva som er riktig eller galt, men ut fra teorien er det viktig at barnet har en i personalet som

har et spesielt ansvar og som det er trygg på. Bruk av primærkontaktordning fremmer tryggheten for barnet, fordi de vet hvem som er deres voksne på avdelingen sier Lind (Sitert i Drugli, 2011). Som vi har sett tidligere i drøftingen er tryggheten til barnet det informantene mener er det viktigste i tilvenningsperioden. Når jeg ser funnene mine og teorien sammen, tenker jeg at bruk av en slags primærkontaktordning er gunstig å bruke.

En av informantene er oppmerksom på ulempen ved bruk av en slik ordning. Hun poengterer problemet som oppstår om primærkontakten blir syk i oppstarten. I temaheftet om de minste barna i barnehagen (kunnskapsdepartementet, 2006) vises det til Abrahamsen (1997) som sier at barnet knytter seg til en eller flere voksne for å bli trygg. Den eller de vil fungere som en base for barnet, som det kan vende tilbake til ved behov når det utforsker omgivelsene. Slik jeg tolker det vil barnet kunne miste den trygge basen om primærkontakten blir syk. Dette kan være en trussel for barnets trygghet om det skjer før barnet har hatt mulighet til å knytte seg til de andre voksne på avdelingen.

Det informantene ser på som fordelene ved bruk av primærkontaktordning er at alle barna blir sett, at de lettere knytter seg til en voksen enn flere. De mener det skaper trygghet for barna å ha faste og stabile voksne. Som Drugli (2011) sier vil det bli mer overkommelig å følge barna tett og se alle barna og deres behov, om personalet har et særlig ansvar for et mindre antall barn. Jeg vil her vise til et sitat fra Dina (s.24). Hun forteller at barn i ett årsalderen vil ha vanskelig med å forholde seg til for eksempel fire voksne på en gang, og at de knytter ofte nærmere kontakt med en person. Hun sier det er bra at de har en de er trygg på, slik at de kan søke til denne når de har behov for det. Dette sammenfaller med det Drugli (2011) sier om bruk av primærkontaktordning, det at personalet kan konsentrere seg spesielt om enkelte barn, for å oppnå en god og nær relasjon. Hun sier at det skaper trygghet og ro til å utforske og lære, fordi barnet vet at primærkontakten er tilgjengelig om det trenger det.

6.4 Foreldresamarbeid

God kommunikasjon er det informantene mener er viktigst når det gjelder foreldresamarbeidet i tilvenningsperioden. Dette er i tråd med det Drugli (2011) mener om temaet. Hun sier at det er viktig med en god dialog, at vi må hjelpe hverandre å fange opp barnets reaksjoner og eventuelt i større grad ta hensyn til dem. Informantene sier det er viktig med åpenhet, og at

man spør om råd. Åpen kommunikasjon er ofte nøkkelen til oppstarten av et godt samarbeid sier Drugli (2011). Informantene nevner også viktigheten av at foreldrene er trygge på barnehagen og personalet. Jeg tenker at dette henger sammen med viktigheten av trygge voksne i tilvenningsperioden som er nevnt tidligere i drøftingen. Videre tenker jeg at god dialog mellom personalet og foreldrene vil kunne føre til en slik trygghet.

I alle barnehagene er det tre dager foreldrene er sammen med barna i barnehagen.

Organiseringen av de tre dagene er ganske lik i alle barnehagene. Alle informantene mener tre dager er nok for å få barnet trygg nok til å overlates til omsorgspersonene i barnehagen. Jeg vil vise til et sitat fra Dina (s.25). Hun forteller her hvorfor hun mener tre dager er nok. Hun sier at den adskillelsen kommer før eller siden, og til mer barna er vant til å ha foreldrene i barnehagen, til verre blir det kanskje når de må gå. Dette kan ses i sammenheng med det Drugli (2011) sier om at foreldrene kan oppleve det som smertefullt å overlate barnet til barnehagen. Hun sier at de kan uten å tenke over det, vise dette tydelig overfor barnet. Slik jeg forstår det, kan dette føre til at barnet blir mer utrygt, fordi foreldrene viser usikkerhet. Som Drugli (2011) sier videre, er det viktig at vi støtter foreldrene og har en god dialog for å sørge for at de ikke påfører barnet vansker når de skal tilpasse seg i barnehagen.

6.5 utfordringer i tilvenningsperioden

Tryggheten og tilknytningen til barna og foreldresamarbeidet er det informantene ser på som utfordringer i tilvenningsperioden. Når det gjelder foreldresamarbeidet er det utfordringer knyttet til kommunikasjon som går igjen. Selv om tematikken noen ganger kan være ømtålig, er åpen kommunikasjon det Drugli (2011) mener er nøkkelen til oppstarten av et godt samarbeid. Informantene forteller at det er viktig å bli kjent med foreldrene, for å vite hva deres behov i denne prosessen er. Det er i tråd med det Drugli (2011) sier om viktigheten av å lytte til foreldrene og det at vi må bevare deres behov i tilvenningsprosessen også.

To av informantene nevner dette med at foreldrene kan ha vanskelig med å gå fra barnet. Dette sammenfaller med det jeg viste til i forrige delkapittel, hvor Drugli (2011) sier at foreldrene kan oppleve det som smertefullt å dra fra barnet. Slik jeg tolker det kan det ha konsekvenser for tryggheten til barnet om foreldrene ikke har tillitt til barnehagen.

Når det kommer til utfordringer i forhold til tilknytning til barna, er det barnas ulike forutsetninger som blir sett på som utfordrende. Anita sier at den største utfordringen må være når barnet ikke er trygg på deg som voksen enda, og foreldrene må på jobb. De forteller om de barna som har behov for mer tid for å bli trygge. Informantene opplever det som vanskelig å oppnå god nok tilknytning til disse barna i starten. Slik jeg ser det kan barnet oppleve en midlertidig utrygg tilknytning til omsorgsgiver. Ifølge Drugli (2011) kan dette føre til at barna ikke er i stand til å hengi seg til en rolig utforskning av omgivelsene, fordi de ikke stoler på at noen er tilgjengelig om de skulle ha behov for det. Slik jeg ser det kan bruk av primærkontaktordning sørge for at barna opplever en trygg tilknytning til i alle fall en av de voksne i barnehagen. Faste tilknytningspersoner i barnehagen kan sikre barna muligheten for trygg tilknytning til i så fall en av de voksne sier Drugli (1997) i *temaheftet om de minste barna i barnehagen* (kunnskapsdepartementet, 2006). I tillegg tenker jeg at gruppedeling kan være gunstig i en slik situasjon. Om vi ser tilbake til tidligere i drøftingen om tilvenning, så ser vi at barna har behov for «verden i små doser». Vi kan sørge for at barna ikke må forholde seg til hele personalgruppen og barnegruppen på avdelingen samtidig.

En av informantene forteller om viktigheten av å ha nok voksne tilgjengelig, hun sier det er ugunstig å ha flere barn til tilvenning samtidig. Dette tenker jeg kan knyttes til både bruk av primærkontakter og tryggheten til barna. Slik jeg ser det burde primærkontakten bare ha et barn på tilvenning av gangen. Det henger igjen sammen med tryggheten til barna, hvor vi så tidligere i drøftingen at det å være tilgjengelig er viktig her. Jeg tenker at man ikke er tilgjengelig nok om man har flere barn på tilvenning samtidig som man er primærkontakt for. Dette kan ses i sammenheng med det Drugli (2011) sier om å konsentrere seg spesielt om enkelte barn, at det da er større sannsynlighet for at det utvikles en nær relasjon. Det kan også ses i sammenheng med statistikken jeg viste til i innledningen. Den viser at det er flere barn til tilvenning i barnehagen, og at barna er yngre når de starter i barnehagen nå enn før.

7 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg forsøkt å svare på problemstillingen: «*Hvordan legge til rette for en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen?*» Det har jeg gjort ved å intervju fire pedagogiske ledere på småbarnsavdeling. Alle informantene vektlegger mye av det samme innenfor de ulike kategoriene. De mener at tryggheten til barnet er det viktigste i tilvenningsperioden, og at tilgjengelighet og god tilknytning til barnet er viktig for at barna skal være trygg. Informantene snakker om gruppedeling og det at det skal være rolig og lite aktiviteter i denne perioden. I tillegg nevner de om viktigheten av at barnet har en i personalgruppen som de føler seg trygge på, som for eksempel en primærkontakt. Viktigheten av foreldresamarbeidet under tilvenningen blir også påpekt av informantene. De pedagogiske lederne viser at de har god kunnskap om emnet gjennom beskrivelsene av tanker og meninger om tilvenningsperioden, hvor dette i høy grad sammenfaller med teori om emnet.

Om jeg ser på funnene mine opp mot teorien vil jeg konkludere med at det å være tilgjengelig for barnet og vise omsorg er viktig for en god tilknytning til barnet, som igjen er viktig for tryggheten til barnet. Tryggheten til barnet er det tilknytningsteorien handler om, men også det informantene mener er det viktigste under tilvenningen. Primærkontaktordning og gruppedeling er gunstig å bruke i tilvenningsperioden, fordi det sørger for at barnet ikke må forholde seg til så mye nytt i en vanskelig periode. Barnet vil også oppleve trygghet fordi det har en i personalet det føler seg trygg på, som det kan støtte seg til ved behov. God dialog med foreldrene er viktig, for å gjøre overgangen så god som mulig både for foreldre og barn.

8 Litteraturliste

- Abrahamsen, G. (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Abrahamsen, G. (2010). En god start i barnehagen – toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I: S. Haugen, G. Løkken & M. Röthle (Red.), *Spåbarnspedagogikk: fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Askland, L. & Sataøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Befring, E. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I: M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. Hentet fra <http://www.abebe.org.br/wp-content/uploads/John-Bowlby-A-Secure-Base-Parent-Child-Attachment-and-Healthy-Human-Development-1990.pdf>
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. (4.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. (5.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Drugli, M. B. (2011). *Liten i barnehagen: Forskning, teori og praksis*. Trondheim: Cappelen Damm Akademisk.
- Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling: muntlig og skriftlig*. (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2009). Kvalitet i barnehagen. (St. Meld. nr. 41 2008-2009). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdfs/stm200820090041000dddpdfs.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra:

http://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/rammeplan/rammeplan_bokmal_2011nett.pdf

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sagberg, S. (2014). Vitenskapsteori for bachelorstudenter. I: M. D. Bergsland & H. (Red.). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Sandvik, N. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Oslo:

Kunnskapsdepartementet. Hentet fra

http://www.udir.no/Upload/barnehage/Pedagogikk/Temahefter/temahefte_om_de_minste_barna_i_barnehagen.pdf?epslanguage=no

Smith, A. B. (2013). *Understanding children and childhood: A New Zealand perspective*.

(5.utg.). Hentet fra

<https://books.google.no/books?id=6dL3AQAAQBAJ&pg=PA248&dq=smith+ulvund&hl=no&sa=X&ved=0CCIQ6AEwAWoVChMIhLqstbq4yAIVRNksCh23JAN7#v=onepage&q&f=false>

Statistisk Sentralbyrå. (2014). *Barn i barnehager, etter alder og fylke*. Hentet fra

<http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige/2015-05-04?fane=tabell&sort=nummer&tabell=225438>

Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Hvordan legge til rette for en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen?

Tema/hovedspørsmål	Underspørsmål/tilleggsspørsmål
Kan du fortelle litt om deg selv og din bakgrunn?	Har du lang erfaring i arbeid med de minste? Hvilken utdannelsesbakgrunn har du? Har du arbeidet som pedagog i barnehage i mange år? Jobber du på småbarnsavdeling nå?
Hva mener du er viktig i arbeidet med de yngste barna i tilvenningsperioden?	Kan du fortelle litt hvordan du jobber i tilvenningen? Hva vektlegger du i tilvenningsperioden? Hva tenker du at du lykkes med i dette arbeidet? Hva tenker du at dere/du burde arbeide mer med?
Har du noen tanker om tilknytning?	Brukes det primærkontaktordning eller noe lignende i barnehagen? Hvilke tanker har du om bruk av primærkontaktordning? Hvordan ville du beskrevet en trygg tilknytning/relasjon mellom pedagog og barn? Hvordan arbeider du for å oppnå en slik relasjon? Hva tenker du når det gjelder barns bruk av smokker, suttekluter og lignende?
Hva mener du er viktig når det gjelder samarbeidet med foreldrene i tilvenningsperioden?	Har dere samtaler med foreldrene om hva som er best for barna i denne perioden? Hvilken informasjon får de i forkant og underveis? Hvor lenge er foreldrene med barna i barnehagen i denne perioden? Hvor lenge mener du foreldrene burde være sammen med barna i denne perioden?

Hva mener du er den største utfordringen i arbeidet med tilvenningsperioden?	Har dere noen utfordringer knyttet til foreldrene i tilvenningsperioden? Er det noen utfordringer i forhold til tilknytning til barna?
Hva mener du kjennetegner en god tilvenningsperiode?	
Er det noe du ønsker å tilføye?	Om hvordan en tilrettelegger for en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen?

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Samtykkeskjema

Vi har vært i kontakt og snakket om din deltagelse i mitt bachelorprosjekt «Tilvenningsperioden i barnehagen». Jeg er veldig glad for at du ønsker å bidra, fordi dine tanker og meninger rundt mitt tema er av stor interesse for meg. Målet med prosjektet er å få innsikt i hvordan man kan legge til rette for en god tilvenningsperiode for de yngste i barnehagen.

De empiriske undersøkelsene dreier seg om intervju med tre til fire pedagogiske ledere, gjerne fra ulike barnehager. Intervjuet vil ta mellom 20-30 minutter. Jeg ønsker å ta opp vår samtale på en digital lydopptaker (mobiltelefon) fordi dette vil være en god støtte for meg under analysearbeidet. Alle opplysninger om deg og din arbeidsplass vil oppbevares konfidensielt under prosjektarbeidet og ingen enkeltpersoner eller barnehagen skal kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Lydopptak slettes etter transkribering er ferdig.

Min veileder i bachelorprosjektet er Kristin Gangstad ved Høgskulen i Volda. Hun kan nås på gangstad@hivolda.no og på telefon: 70075259.

Tittelen på prosjektet «Tilvenningsperioden i barnehagen» er under bearbeiding, og kan derfor endres underveis. Bacheloroppgaven skal være ferdig 21.12.15. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og ønsker å delta i studien.

Signatur informant

dato

Jeg ser frem til et godt samarbeid!

Ta gjerne kontakt ved spørsmål og kommentarer.